

Onderzoekmemorandum Innovatie en de Lissabonagenda

Inleiding

Nederland werkt, net als de andere Europese landen aan de Lissabon-doelstellingen van de EU om te komen tot een dynamische en concurrerende kenniseconomie. Met het nationale innovatiebeleid wil Nederland een uitdagend en aantrekkelijk innovatieklimaat bevorderen. Als hoofdlijn voor het sociaal-economische beleid heeft het Provinciaal Bestuur van Gelderland er voor gekozen om een maximale bijdrage te leveren aan het realiseren van de Lissabonagenda.

De¹ EU is voor tal van technologieën wereldwijd koploper maar krijgt steeds meer te maken met concurrentie, niet alleen uit de traditionele hoek, maar ook van opkomende economieën. Het is voor de EU niet gemakkelijk om concurrerend te blijven en om op wetenschappelijk en technisch gebied het voortouw te blijven nemen. Toch is dit noodzakelijk met het oog op de economische groei, de werkgelegenheid en de oplossing van maatschappelijke problemen zoals armoede, ziekten en milieuvervuiling. De investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) bedroegen in 2005 1,8% van het BBP (het bruto binnenlands product, een maat voor de welvaart van een land). Dit was verhoudingsgewijs minder dan de inspanningen van de VS, Japan of Zuid-Korea. Als de huidige trends zich doorzetten zal China de kloof met de EU tegen 2009 dichtten. De lage cijfers voor de EU komen grotendeels door lagere investeringen van het bedrijfsleven in O&O. In de EU investeren de bedrijven slechts 1% van het BBP in O&O, tegen 1,7% in de VS en 2,4% in Japan. Hierdoor komt de EU-doelstelling om tegen 2010 de onderzoeksuitgaven tot 3% van het BBP te verhogen in het gedrang. Het is de bedoeling dat het aandeel van de particuliere sector 67% bedraagt en de rest van de openbare sector komt.

De positie van Nederland en Gelderland

Blijkens de CBS-statistiek Research en Development bedroegen de Nederlandse uitgaven voor R&D in de periode 1997/2005 gemiddeld ruim 900 miljoen per jaar. Omgerekend is dat 1,8% van het BBP. Nederland bevindt zich daarmee precies op het EU-gemiddelde. In Gelderland zijn de R&D-uitgaven substantieel hoger en bedragen 2,2% van het BBP. Het Gelderse inspanningsniveau ligt ruim 20% boven het EU-gemiddelde.

Research en Development in Gelderland, uitgaven, in % van het BBP, Gelders aandeel in Nederland, gemiddeld in de periode 1997/2005

Gelderse R&D uitgaven:	R&D-uitgaven totaal	R&D-uitgaven bedrijven	R&D-uitgaven universiteiten	R&D-uitgaven researchinstellingen
X miljoen euro	912	419	303	190
in % van BBP	2,2	1,0	0,7	0,5
aandeel in NL	12	10	15	16

Bron: CBS

¹ Website Europese Commissie over Onderzoek: http://europa.eu/pol/rd/overview_nl.htm

Deze sterke Gelderse positie is het gevolg van het feit dat de R&D-activiteiten van universiteiten en research instellingen in Gelderland relatief groot zijn. Het Gelderse Wetenschappelijk Onderwijs herbergt bijna 11% van de totale Nederlandse studentenpopulatie, de R&D-inspanningen belopen echter 15% van het Nederlandse totaal. In de categorie researchinstellingen bekleedt Gelderland een meer dan gemiddelde positie met 16% van het Nederlandse totaal. De inspanningen van het bedrijfsleven liggen op een gemiddeld Nederlands niveau. De uitgaven bedragen 10% van het Nederlandse totaal terwijl ook het BBP van het Gelderse bedrijfsleven 10% van het Nederlandse uitmaakt.

De EU-norm dat 2/3 deel van de uitgaven door het bedrijfsleven moet worden gepleegd en 1/3 deel door de overheid wordt niet gehaald. Zowel in Nederland als in Gelderland blijft het aandeel van het bedrijfsleven achter. De categorie Researchinstellingen bestaat volledig uit overheidsgeleide instelling. Tezamen met de R&D-uitgaven van de universiteiten neemt de overheid in Gelderland daardoor ongeveer 55% van de uitgaven voor haar rekening. In Nederland is dat ca. 45 %. Gemiddeld in de EU wordt de norm wel gehaald.

De EU-doelstelling om tegen 2010 de onderzoeksuitgaven tot 3% van het BBP te verhogen lijkt nog ver weg. In de afgelopen periode 1997-2005 is zowel in Nederland als in Gelderland eerder sprake van een dalende trend.

Op basis van de Eurostat gegevens uit de meest recente EU-rapportage over de economische en sociale cohesie in de EU-regio's kan de Gelderse internationale positie nader worden bepaald.

R&D-uitgaven totaal en van bedrijven en de rangorde in een reeks van 220 regio's in de EU

	totale R&D uitgaven in % van het BBP		R&D uitgaven bedrijven in % van het BBP		aandeel bedrijven
Noord-Brabant	2,7 %	plaats 26	2,4 %	plaats 15	89 %
Gelderland	2,1 %	plaats 36	0,9 %	plaats 58	43 %
Limburg	2,0 %	plaats 40	1,5 %	plaats 31	75 %
Utrecht	1,8 %	plaats 51	0,5 %	plaats 97	28 %
Flevoland	1,6 %	plaats 60	0,5 %	plaats 98	31 %
Noord-Holland	1,6 %	plaats 61	0,8 %	plaats 67	50 %
Groningen	1,5 %	plaats 65	0,2 %	plaats 147	13 %
Zuid-Holland	1,5 %	plaats 66	0,6 %	plaats 85	40 %
Overijssel	1,4 %	plaats 72	0,7 %	plaats 73	50 %
Drenthe	1,1 %	plaats 98	1,0 %	plaats 55	91 %
Friesland	0,8 %	plaats 127	0,8 %	plaats 71	100 %
Zeeland	0,8 %	plaats 128	0,7 %	plaats 77	88 %

Bron: Groeiende regio's, groeiend Europa, EU, mei 2007

Gelderland bekleedt binnen Nederland de tweede plaats en binnen de EU plaats 36 (van de 220 regio's). Ondanks deze redelijke tot hoge klassering is de afstand tot de top erg groot. In de toptien van de Europese regio's belopen de R&D-uitgaven bijna 5% van het BBP. Dit zijn allemaal regio's in Duitsland, Finland en Zweden. Het aandeel van het bedrijfsleven is in de toptienregio's met 75% zeer hoog. Hier tegen afgezet - maar ook in de Nederlandse context - is het aandeel van het bedrijfsleven in Gelderland zeer laag.

Conclusies

In de EU wordt gemiddeld 1,8 % van het BBP besteed aan R&D. Dit aandeel wordt door de EU als ontoereikend beoordeeld om de concurrentiepositie te kunnen behouden. Dit heeft op termijn verstrekende gevolgen voor de positie in de wereld en de welvaart van de bevolking. Ook Nederland komt niet verder dan 1,8 %. Gelderland doet het daarentegen substantieel beter met 2,2 %. Binnen Nederland wordt er alleen in Noord-Brabant meer uitgegeven aan R&D. Van de 220 regio's in de EU bekleedt Gelderland plaats 36. De afstand tot de top is echter groot en het aandeel van het bedrijfsleven is laag. De toptienregio's in de EU hebben hun hoge klassering te danken aan de krachtige inspanningen van het bedrijfsleven. Driekwart van de R&D-uitgaven komen van het bedrijfsleven. In Gelderland is de situatie juist andersom. Hier zijn het juist de universiteiten en de daaraan verwante instituten die de toon zetten. Het bedrijfsleven blijft duidelijk achter. Gemiddeld binnen de EU besteedt het bedrijfsleven 1,2 % van het BBP aan R&D. Dit percentage wordt door de Europese Commissie als volstrekt onvoldoende beoordeeld. In Gelderland is de situatie nog zorgelijker en bedragen de uitgaven slechts 0,9 %. Voorzover er een trend is te ontdekken in het kengetal 'R&D in % van het BBP' verloopt deze negatief, zowel in Nederland als in Gelderland. De EU-doelstelling dat tegen 2010 de onderzoeksuitgaven 3% van het BBP moeten bedragen zal in Gelderland met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet gehaald worden. Gegeven de ontwikkelingen in de periode 1997-2005 moet zelfs betwijfeld worden of het huidige niveau gehandhaafd blijft.

18 januari 2008

Menno walsweer

Bureau Economisch Onderzoek